

УДК 728:340.0

ПОНЯТТЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ БУДІВЕЛЬ: СПОСОБИ І ЗАСОБИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ – НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Євсєєв Є. О¹., магістр, Юрченко Є. Л²., к. т. н., доц., Грищин С. В., магістр
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
[1 yevsieiev.yevgen@pdaba.edu.ua](mailto:yevsieiev.yevgen@pdaba.edu.ua); [2 yurchenko@pdaba.edu.ua](mailto:yurchenko@pdaba.edu.ua)

Постановка проблеми. Протягом десятилітньої війни України з російською федерацією Україна, лише на північно-східній та південній території в межах Київської, Чернігівської, Харківської, Дніпропетровської, Донецької, Луганської, Запорізької, Херсонської, Миколаївської, Одеської областей, втратила понад 60 млн. житлової площі та понад 555 тис. українських сімей втратили свої домівки. У борні за свою незалежність, в очікуванні справедливої і невідворотної перемоги українці готують плани на відбудову власного житла. І зрозуміло, що це відновлення буде за новітніми правилами – з урахуванням енергоефективності кожного житлового будинку. Адже залежність України від енергоносіїв російської федерації надто дорого обійшлася українському народу та й європейський вектор розвитку національного господарства схиляє кожного українця бути ощадливим. Тому енергоефективність власного житла – це першочергове завдання кожного з нас.

Мета роботи полягає у критичному аналізі на підставі нормативно-правових документів окреслити поняття «енергоефективність будівель» з подальшим використанням на практиці.

Основна частина. Енергоефективність, про яку досить багато говорять останнім часом і актуальність якої лише зростає, – доволі широке поняття, що, зокрема, вбирає в себе енергоефективність будівель. У цьому питанні Україна досягла значних успіхів починаючи з 2017 року, коли було прийнято Закон України «Про енергетичну ефективність будівель» [2]. Закон уводить до науково-практичного обігу цілу низку термінів, зокрема: «будівля з близьким до нульового рівнем споживання енергії», «доступне для ознайомлення громадян місце», «економічно доцільний рівень», «енергетичний аудит будівель», «енергетичний аудит будівель», «енергоефективні заходи», «клас енергетичної ефективності будівлі», «мінімальні вимоги до енергетичної ефективності будівель», «сертифікація енергетичної ефективності», «термомодернізація будівель (термомодернізація)», «енергетична ефективність будівлі» [2, ст.1].

У Статті 5 цього Закону йдеться уже безпосередньо про процес визначення енергетичної ефективності будівель та має місце вказівка на наступне: енергетична ефективність будівель визначається відповідно до методики, що розробляється з урахуванням вимог актів законодавства Європейського Союзу, Енергетичного Співтовариства, гармонізованих європейських стандартів у сфері енергетичної ефективності будівель та затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва.

Під час проведення розрахунку енергетичної ефективності будівель може використовуватися програмне забезпечення для визначення енергетичної ефективності будівель, всі розрахункові елементи якого відповідають вимогам методики визначення енергетичної ефективності будівель та застосовуються у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва.

І Методика [3] і Порядок [5] про які йдеться в Законі України органами виконавчої влади розроблені. Зокрема, Методика містить чітко визначені показники енергоефективності будівель та подає способи питомого обрахування кожного з них [3].

Окрім цього Закон [2] також містить визначення мінімальних вимог до енергетичної ефективності як вимог до показників енергетичної ефективності будівель, інженерних систем та їх елементів, теплотехнічних характеристик огорожувальних конструкцій.

Безпосередньо ж самі вимоги, як того і вимагав законодавець, встановлені центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва. Так, у 2020 році Міністерство розвитку громад та територій України затвердило мінімальні вимоги до енергоефективності будівель [4]. Ці мінімальні вимоги встановлено на основі «розрахованих для еталонних будівель даних, з урахуванням вимог до теплотехнічних характеристик огорожувальних конструкцій та енергетичної ефективності інженерних систем (у тому числі обладнання) будівель, відповідно до економічно доцільного рівня із врахуванням вартості дисконтованих загальних витрат на здійснення заходів з підвищення рівня енергетичної ефективності відносно розрахункового строку служби кожної еталонної будівлі, та диференціюються залежно від функціонального призначення, висотності будівель та виду будівельних робіт (нове будівництво, реконструкція, капітальний ремонт)» [4].

Окрім мінімальних вимог до енергетичної ефективності, Закон України відповідно до ч. 4 ст. 6 [2] визначає і економічно доцільний рівень – рівень енергетичної ефективності будівлі, за якого досягаються найнижчі витрати (у тому числі експлуатаційні та ліквідаційні витрати) протягом нормативних строків експлуатації будівлі (огорожувальних конструкцій, інженерних систем) з урахуванням вкладених інвестицій та доходу від генерації енергії (за технічної можливості інженерної системи). Економічно доцільний рівень енергетичної ефективності будівель розраховується відповідно до методики визначення економічно доцільного рівня енергетичної ефективності будівлі, розробленої з урахуванням вимог актів законодавства Європейського Союзу, Енергетичного Співтовариства, гармонізованих європейських стандартів у сфері енергетичної ефективності будівель та затвердженої центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері будівництва. Ця Методика була і розроблена, і затверджена ще у 2018 році [3]. Методика встановлює механізм визначення економічно доцільного рівня енергетичної ефективності будівель з метою встановлення оптимального рівня мінімальних вимог до енергоефективності та окреслює процедуру визначення економічно доцільного рівня енергетичної ефективності будівель та їх елементів.

В частині Закону, що стосується безпосередньо сертифікації енергетичної ефективності будівель [2, ч. 8 ст. 7], необхідним є розуміння порядку її проведення та встановлення переліку будівель, для яких вона є обов'язковою. Щодо цих питань то, треба сказати, що законодавець обґрунтовано підготувався, бо маємо документ, а саме: «ПОРЯДОК проведення сертифікації енергетичної ефективності» [5], який визначає процедури збору та обробки інформації, необхідної для розрахунків показників енергетичної ефективності будівель, оцінки відповідності розрахункового рівня енергетичної ефективності будівель встановленим мінімальним вимогам до енергетичної ефективності будівель; вимоги до форми та змісту енергетичного сертифіката, витягу з енергетичного сертифіката; порядок виготовлення енергетичного сертифіката. Цей порядок уже активно використовуються на практиці.

Для кращого розуміння слід зазначити про те, що згадувана вище сертифікація енергетичної ефективності – це вид енергетичного аудиту будівель, під час якого здійснюється аналіз використання енергії в будівлі, інформації про характеристики огорожувальних конструкцій та інженерних систем, оцінюється відповідність енергетичної ефективності встановленим мінімальним вимогам до енергетичної

ефективності будівель та надаються рекомендації щодо підвищення рівня енергетичної ефективності будівлі, що враховують місцеві кліматичні умови, є технічно та економічно обґрунтованими.

Також законодавець передбачив необхідність затвердження Кабінетом Міністрів України Національного плану збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії [6]. Мета Національного плану – поступове підвищення енергетичної ефективності будівель.

Такий план було розроблено, як того вимагає Закон України [2, Ч. 1, ст. 15], з урахуванням приписів актів законодавства Європейського Союзу та Енергетичного Співтовариства і буде переглянуто через 5 років. Складовою частиною Національного плану збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії є перелік наявних та, за необхідності, запланованих заходів із збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії, включаючи ті, що потребують фінансування. Виконання національного плану передбачається протягом 2020–2030 років. Національний план намічено реалізувати двома етапами. На першому етапі (2020–2025 роки) передбачається виконання заходів, спрямованих на подолання технічних, організаційних та фінансових проблем на шляху збільшення кількості енергонезалежних будівель (заходи першого етапу національного плану), з урахуванням наявних заходів із збільшення кількості енергонезалежних будівель з наступним переглядом результатів їх виконання. На другому етапі (2025–2030 роки) передбачається виконання заходів, спрямованих на реалізацію переходу до обов'язкового дотримання стандартів енергонезалежних будівель щодо усіх об'єктів будівництва та будівель, у яких здійснюється реконструкція (заходи другого етапу національного плану), що формується шляхом перегляду національного плану з урахуванням: стану виконання заходів першого етапу національного плану та визначення необхідності коригування державної політики, зокрема враховуючи зобов'язання України в рамках виконання Угоди [7] та в рамках виконання Договору про заснування Енергетичного Співтовариства [1], включно з такими, що виникнуть під час реалізації першого етапу національного плану.

Отже, як бачимо, в державній політиці визначення енергоефективності зроблено чимало. Залишається сподіватися, що заданий темп лише пришвидшуватиметься після завершення війни, а відповідні ініціативи підтримуватимуться не тільки органами державної влади, а й підприємствами та громадянами. Подальший наш науковий пошук державних механізмів прискорення та громадського заохочення й мотивації стане об'єктом нашого дослідження.

Список використаних джерел

1. Договір про заснування Енергетичного Співтовариства. Набрав чинності 01.02.2011. Документ 994_926, чинний, поточна редакція. Підписання від 25.10.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_926#Text
2. Про енергетичну ефективність будівель. Закон України. Документ 2118-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 03.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-19#Text>
3. Про затвердження Методики визначення енергетичної ефективності будівель : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 11.07.2018 № 169. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0822-18#Text>

4. Про затвердження Мінімальних вимог до енергетичної ефективності будівель : Наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 27.10.2020 № 260. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-20#Text>

5. Про затвердження Порядку застосування розрахункових елементів програмного забезпечення для визначення енергетичної ефективності будівель : Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства від 11.07.2018 № 171. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0824-18#Text>

6. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері забезпечення енергетичної ефективності будівель у частині збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії та затвердження Національного плану збільшення кількості будівель з близьким до нульового рівнем споживання енергії : Розпорядження КМУ від 29 січня 2020 р. № 88-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2020-%D1%80#n172>

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Документ 984_011, поточна редакція. Редакція від 30.11.2023. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#